

Zielone światło Rady Europejskiej dla większego zaangażowania UE we wzmacnianie zdolności wojskowych

Łukasz Maślanka

W trakcie posiedzenia 23 października Rada Europejska (RE) odniosła się do przedstawionego 16 października przez Komisję Europejską (KE) i Wysoką Przedstawiciel ds. Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa wspólnego komunikatu „Plan działania na rzecz utrzymania pokoju i gotowości obronnej do 2030 roku”. Wyznacza on konkretne kryteria do spełnienia przez państwa członkowskie w celu lepszego przygotowania do konfliktu zbrojnego o wysokiej intensywności. RE poparła w szczególności inicjatywę powołania do końca roku koalicji państw członkowskich (z których każda będzie miała swojego lidera i współlidera) działających na rzecz wzmocnienia zdolności w obszarach priorytetowych, prawdopodobnie według konkluzji RE z marca 2025 r. (zob. [Szczyt Rady Europejskiej: „tak” dla wzmacniania zdolności wojskowych, impas w sprawie Ukrainy](#)). RE zaakceptowała także propozycję sporządzania przez Europejską Agencję Obrony (EDA) – której zakres działania ma być rozszerzony – corocznego raportu na temat gotowości obronnej (przy wsparciu KE i Wysokiej Przedstawiciel). Ma on być przedstawiany RE przed jej październikowym posiedzeniem. Liderzy państw członkowskich uznali również za priorytet udzielenie wsparcia państwom wschodniej flanki, których przestrzeń powietrzna była ostatnio naruszana przez Rosję i Białoruś. Odmówiły jednak bezpośredniego poparcia postulowanej przez autorów komunikatu idei czterech projektów flagowych (wśród nich Europejskiej inicjatywy obrony przed dronami oraz Strażnika wschodniej flanki, zob. Aneks).

Konkluzje RE w sprawach bezpieczeństwa i obrony otwierają drogę do rozszerzania przez KE i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych wspólnotowych kompetencji koordynowania i kontrolowania polityki obronnej państw członkowskich o obszary wzmacniania zdolności wojskowych. Postulaty uprzywilejowania potrzeb obronnych państw wschodniej flanki – odzwierciedlone we wspólnym komunikacie – RE uwzględniła jedynie w ograniczonym stopniu.

Komentarz

- **Z punktu widzenia instytucji unijnych najważniejszym celem powołania koalicji na rzecz wzmocnienia zdolności w obszarach priorytetowych jest zwiększenie poziomu wspólnych zakupów, w tym w europejskim przemyśle zbrojeniowym.** Wspólny komunikat ustanawia w tym zakresie progi minimalne, odpowiednio 35% i 55% wszystkich zamówień, co nawiązuje do poprzednich dokumentów (zob. [Imperatyw współpracy: strategia Komisji Europejskiej na rzecz przemysłu zbrojeniowego](#)). Tekst

konkluzji (jak również wspólnego komunikatu) nie przesądza przy tym maksymalnej liczby mających powstać koalicji, co rodzi ryzyko nadmiernego rozdrobnienia procesu wzmacniania zdolności i powtórzenia tym samym błędów mechanizmu PESCO. Mogłoby tak się stać, gdyby – w przypadku braku porozumienia co do przewodnictwa w danej koalicji – państwa członkowskie zdecydowały się oprzeć na 22 priorytetach wyznaczonych przez raport EDA z listopada 2023 r., zamiast na dziewięciu zawartych w konkluzjach RE z marca 2025 r.

- **Celem corocznego raportu na temat gotowości obronnej jest ściślejsze powiązanie procesu wzmacniania zdolności wojskowych państw członkowskich z diagnozowanymi przez UE priorytetowymi obszarami wspólnego ich pozyskiwania.** W ten sposób europejski przemysł zbrojeniowy – stymulowany unijnymi programami pomocowymi – miałby lepiej odpowiadać na potrzeby sił zbrojnych realizujących cele NATO. Dla uzyskania pełniejszego wglądu w proces budowania zdolności Unia Europejska angażuje do sporządzania raportu Sztab Wojskowy UE (EUMS), składający się z szefów obrony państw członkowskich. Poparte przez RE rozszerzenie kompetencji i zakresu działalności EDA ma umożliwić UE lepszą ekspertyzę w zakresie rozwoju zdolności wojskowych. Może też w przyszłości rodzić spory kompetencyjne z NATO i obawy o szczelność przepływu informacji.
- **Nieuwzględnienie w konkluzjach RE pomysłu realizacji projektów flagowych świadczy o oporze państw zachodniej i południowej Europy przed angażowaniem UE w projekty wzmacniające wschodnią flankę.** Przedstawiciele m.in. Francji i Niemiec argumentowali przy tym, że projekty flagowe będą utrudniały skupienie się na pracy w ramach koalicji. Zapisy o potrzebie wzmacniania obrony powietrznej i przeciwdronowej mogą wprowadzić ułatwić realizację takich projektów, np. przy użyciu mechanizmów SAFE (zob. [Niedoskonała równowaga: unijny mechanizm pożyczek na obronność](#)) i EDIP, jednak rozmywają zarazem ich kluczowy dla zabezpieczenia przed destabilizującymi działaniami Rosji i Białorusi charakter. Krytykę projektów flagowych ułatwiło bardzo ogólne ich przedstawienie przez autorów komunikatu i brak pomysłu na zapewnienie dodatkowych źródeł finansowania.

ANEKS

1. Obszary priorytetowe rozwoju zdolności wojskowych uwzględnione przez RE w konkluzjach z marca 2025 r.:

- obrona powietrzna,
- systemy artyleryjskie, w tym rakiety dalekiego zasięgu,
- amunicja i pociski rakietowe,
- systemy dronowe i antydronowe,
- wsparcie strategiczne,
- mobilność wojskowa,

- cyberobrona,
 - sztuczna inteligencja oraz systemy walki elektronicznej.
2. Nieuwzględnione w konkluzjach RE projekty flagowe (według wspólnego komunikatu KE i Wysokiej Przedstawiciel: „Plan działania na rzecz utrzymania pokoju i gotowości obronnej do 2030 roku”):
- Europejska inicjatywa obrony przed dronami,
 - Strażnik wschodniej flanki,
 - Europejska Tarcza Powietrzna,
 - Europejska Tarcza Kosmiczna.